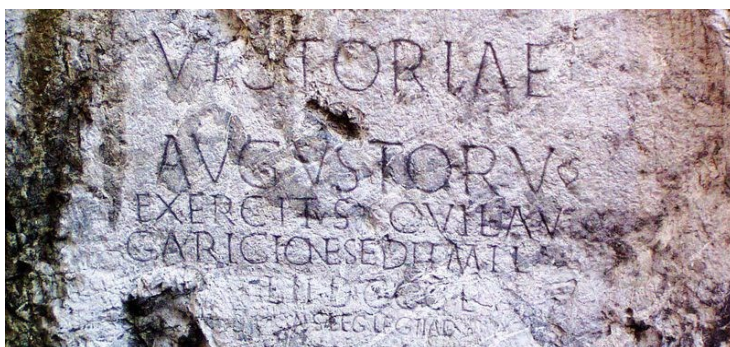


LATINSKÁ ABECEDA A VÝSLOVNOST

- latinské písmo vzniklo z řecké abecedy západního typu, pravděpodobně prostřednictvím písma etruského
- latinská abeceda měla celkem 23 písmen: A, B, C, D, E, F, G, H, I, K, L, M, N, O, P, Q, R, S, T, V, X, Y, Z
- chyběla písmena **V** a **J**: V se používalo pro fonémy /v/ a /u/, I se užívalo pro /i/ i /j/
- užívalo se pouze majuskulí; minuskule vznik až ve 3. st. n. l.



ČLENĚNÍ LATINSKÝCH HLÁSEK

- vokály = celkem 5; krátké + dlouhé: *a, e, i, o, u; ā, ē, ī, ō, ū*
- diftongy = *ae, oe, au, eu*, (zcela ojediněle diftongy: *ei, ui*: *ei* ,oh¹; *hui* ,ha¹)
- konsonanty = podle způsobu a místa tvoření: *b, c, d, f, g, h¹, ch², j, k, l, m, n, p, q, r, s, t, v³, z*

Délka slabiky v latině

– za dlouhé slabiky se pokládají i ty, které **neobsahují** dlouhou samohlásku či dvojhásku

LATINSKÁ SLABIKA JE DLOUHÁ:

a) **přírozeně (syllaba natura longa)** – obsahuje dlouhou samohlásku nebo dvojhásku: *laudātur*

b) **pozicí (syllaba positione longa)** – za krátkou samohláskou slabiky následuje skupina souhlásek: *laudantur*

¹ Hlávka /h/ nebyla plná souhlávka, písmeno *h* označovalo jen ostrý přídech následující samohlávky. Ve spojení s neznělými raženými konsonanty – aspirované hlávky *p^h, t^h, ch (k^h)*.

² Vyslovováno ovšem jako *k^h*.

³ Vyslovováno bilabiálně.

LATINSKÝ PŘÍZVUK

a) slovo s nižším počtem slabik než 3 – přízvuk na první slabice: *Róma*, *iám*

b) trojslabičné a víceslabičné slovo – podle délky předposlední slabiky (tzv. penultimy) – tzv. penultimové pravidlo

1. předposlední dlouhá, potom je i přízvučná *laudátur*, *laudántur*

2. předposlední krátká, potom přízvuk na slabice před ní, tedy na 3. od konce: *légitur*, *ténebré*

PRAVIDLA PRO VÝSLOVNOST LATINY (STŘEDOEVROPSKOU)

hláska	výslovnost	příklady
diftong <i>ae, oe</i>	é	<i>glæba</i> – [gléba] (hrouda) <i>poena</i> – [péna] (trest)
<i>i</i> před vokálem téže slabiky	j	<i>iam</i> – [jam] (již)
<i>i</i> před vokálem začínajícím slabiku	ij	<i>Italia</i> – [Itálíja]
<i>i</i> mezi dvěma vokály	jj	<i>maior</i> – [majjor] (větší)
skupina <i>qu</i>	kv	<i>aqua</i> – [akva] (voda); <i>quoque</i> [kvokve] (také)
skupina <i>nqu</i>	ngv	<i>lingua</i> – [lingva] (jazyk)
skupina <i>su</i> před samohláskou téže slabiky	sv	<i>suavis</i> – [svávis] (sladký)
<i>c</i> před <i>a, o, u</i> před konsonantem na konci slova	k	<i>carus</i> – [kárus] (milý) <i>ecce</i> – [ekce] (hle) <i>hic</i> – [hyk] (zde)
v ostatních případech (před předními vokály a diftongy <i>oe, ae</i>)	c	<i>caecus</i> – [cékus] (slepý) <i>dicitur</i> – [dýcitur] (říká se)
<i>ti</i> před vokálem či diftongy <i>oe, ae</i>	ci	<i>iustitia</i> – [jústycija] (spravedlnost) <i>divítiae</i> – [dývicijé] (bohatství)
<i>ti</i> předchází-li <i>s, x</i> nebo před konsonantem	ty	<i>tristius</i> – [tristyjus] (smutněji) <i>tintinabulum</i> – [tyntynábulum] (zvonek)
<i>ti</i> před vokály i diftongy ve slovech řeckého původu	ty	<i>Miltiades</i> – [Miltyjadés]
<i>ph</i>	f	<i>Philippus</i> – [filippus] (Filip)
<i>th</i>	t	<i>thermae</i> – [termé] (lázně)
<i>s</i> mezi dvěma vokály	z	<i>rosa</i> – [roza] (růže)
<i>ex</i> před vokálem	egz	<i>exemplum</i> – [egzemplum] (příklad)
slabiky <i>di, ti, ni</i>	dy, ty, ny	<i>dico</i> – [dýkó] (říkám) <i>timeo</i> – [tymeó] (bojím se) <i>niger</i> – [nyger] (černý)

